

**จิตสำนึกของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชัน
กรณีศึกษา ประชาชนที่อาสาสมัครเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกัน
และปราบปรามการคอร์รัปชัน**

**Citizen Consciousness towards Corruption Counter : Case Study
of Counter Corruption Volunteer**

พิศอำไพ สมความคิด¹

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาระดับจิตสำนึกของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชัน 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับจิตสำนึกของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชัน และ 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่สามารถทำนายระดับจิตสำนึกของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชัน

กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อาสาสมัครเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันทั่วประเทศ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือแบบสอบถาม (Questionnaire) และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ลักษณะเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง และสถิติอนุมาน เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product-moment Correlation) และสถิติการวิเคราะห์ค่าความถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

¹นักศึกษานิเทศศาสตร์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการพัฒนาสังคม) คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ prepeace@hotmail.com

เพื่อทดสอบความสามารถในการทำนายของตัวแปรอิสระที่มีต่อตัวแปรตาม ผลการศึกษา สรุปได้ดังนี้

จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยภายในตัวบุคคลที่ผลักดันให้เกิดจิตสำนึกในการป้องกันและปราบปรามคอร์รัปชันอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.22) ด้านอุดมการณ์โดยรวมของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38) ด้านความต้องการแก้ไขปัญหาสังคมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38) ด้านความเชื่ออำนาจภายในตนอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.73) ด้านเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43) ปัจจัยภายนอกตัวบุคคลที่ผลักดันให้เกิดจิตสำนึกในการป้องกันและปราบปรามคอร์รัปชันอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.20) ด้านการอบรมเลี้ยงดูอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22) ด้านสถานการณ์ทางสังคมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24) ด้านแบบอย่างจากบุคคลอื่นอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25) และด้านการขัดเกลาทางสังคมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11) ปัจจัยระดับจิตสำนึกในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชัน ระดับจิตสำนึกพึงตนเองอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47) ระดับจิตสำนึกสาธารณะอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.73) ระดับจิตสำนึกอาสามัครอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57) ระดับจิตสำนึกวีรชนอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14) ระดับจิตโพธิสัตว์โดยรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61)

ผลการศึกษายังพบอีกว่า ปัจจัยภายใน ได้แก่ อุดมการณ์ ความเชื่อในอำนาจตน สามารถร่วมกันทำนายจิตสำนึกของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชัน มีค่าสัมประสิทธิ์ของการตัดสินใจ (R^2) เท่ากับ 0.163 และปัจจัยภายนอก ได้แก่ แบบอย่างจากบุคคลอื่น การขัดเกลาทางสังคม สถานการณ์ทางสังคม สามารถร่วมกันทำนายจิตสำนึกของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชัน มีค่าสัมประสิทธิ์ของการตัดสินใจ

(R Square: R^2) เท่ากับ 0.268 สรุปได้ว่า ปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก สามารถทำนายจิตสำนึกของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชันได้มากกว่าตัวแปรกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งตามลำพัง

คำสำคัญ: จิตสำนึก ประชาชน การป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชัน อาสาสมัคร

Abstract

This research had 3 main objectives: 1) to examine people's conscience in the prevention and suppression of corruption, 2) to identify the factors that more related to people's conscience in the prevention and suppression of corruption, and 3) to find out the factors that could predict the level of people's conscience in the prevention and suppression of corruption.

The sampling group for this study consisted of 400 people from all over the country, who volunteered to be part of corruption prevention and suppression. They were selected by the stratified random sampling method. A questionnaire was used as the research instrument to collect the data. Descriptive statistics was used to analyze the data and inferential statistics to find out the relationship between independent and dependent variable – i.e., Pearson's Correlation and Multiple Regression Analysis. The results of the research could be summarized as follow.

It was found that individuals' internal factors motivated their conscience in the prevention and suppression of corruption were at a high level ($\bar{X} = 4.22$). When each aspect was taken into consideration, it was found that ethical reasons motivated their conscience in the prevention and suppression of corruption most ($\bar{X} = 4.38$), followed by individuals' ideology ($\bar{X} = 4.38$) and desire to solve social problems ($\bar{X} = 4.38$), and belief in their internal power ($\bar{X} = 3.73$), respectively.

Overall, individuals' external factors motivated their conscience in the prevention and suppression of corruption at a high level ($\bar{X} = 4.20$). When each aspect was taken into consideration, it was found that role model of others motivated their conscience most ($\bar{X} = 4.25$), followed by social conditions ($\bar{X} = 4.24$), their bringing-up ($\bar{X} = 4.22$), and social refinement ($\bar{X} = 4.11$), respectively. The conscience in the prevention and suppression of corruption was found to be high. When the level of conscience in each aspect was considered, the highest mean score belonged to public conscience ($\bar{X} = 4.73$), followed by universal conscience ($\bar{X} = 4.61$), voluntary conscience ($\bar{X} = 4.57$), self-dependent conscience ($\bar{X} = 4.47$), and heroic conscience ($\bar{X} = 4.14$), respectively.

It was also found that the internal factors, i.e., ideology and belief in the internal power could together predict the people's conscience in the prevention and suppression of corruption correctly ($R^2 = 0.163$). The external factors, i.e., role model of

others, social refinement, and social conditions, could together predict the people's conscience in the prevention and suppression of corruption correctly ($R^2 = 0.268$). In fact, the afore-mentioned internal and external factors together could predict their conscience better than either internal or external factors alone.

Keywords: consciousness, citizen, corruption counter, volunteer

บทนำ

การคอร์รัปชันส่งผลกระทบอย่างกว้างขวางไม่จำกัดอยู่ในประเทศใดประเทศหนึ่ง แต่เป็นกิจกรรมข้ามแดน (Cross - Border) หรือข้ามชาติ (Transnational) ไปแล้ว โดยการคอร์รัปชันกระทบกระเทือนเศรษฐกิจระดับชาติ สถาบันทางประชาธิปไตย และการปกครองด้วยหลักนิติธรรม (Rule of Law) อีกทั้งยังเกี่ยวเนื่องและเชื่อมโยงต่อการคุกคามความมั่นคงของมนุษย์ (Human Security) เช่น อาชญากรรมข้ามชาติ และการก่อการร้ายอีกด้วย (แสวง บุญเฉลิมวิภาส และคณะ, 2551: 10) ในส่วนของประเทศไทยก็เช่นกัน ปัญหาการคอร์รัปชันทวีความรุนแรงขึ้นเป็นลำดับ และส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วนนอกจากการสูญเสียงบประมาณจากการคอร์รัปชันปีละประมาณ 3 แสนกว่าล้านบาท จากงบประมาณของประเทศไทย 1.45 ล้านล้านบาท คอร์รัปชันยังบั่นทอนความถูกต้อง และทำลายจริยธรรม ซึ่งเป็นมาตรฐานของสังคม ทำให้คนมีสิทธิ เสรีภาพไม่เท่ากันจากความร่ำรวยถึงแม้จะร่ำรวยมาโดยทางมิชอบก็ยังเป็นที่นับถือของสังคมที่เห็นคุณค่าของวัตถุมากกว่าความดี และคอร์รัปชันอันฉวยให้เกิดการใช้ทรัพยากรที่จำกัดอยู่ของแต่ละสังคมอย่างขาดประสิทธิภาพ เพราะเกิดการรั่วไหลของงบประมาณ (วรากรณ์ สามโกเศศ, 2545: 6) ตลอดจนภาพลักษณ์ของประเทศไทยเรื่องการคอร์รัปชันใน

สายตาดูต่างชาติแย่งชิง ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และ พ.ศ. 2550 เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชัน (การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ) รวมถึงนโยบายของหน่วยงานภาครัฐที่เอื้อให้ประชาชนมีส่วนร่วมป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชัน โดยรณรงค์ให้ประชาชนมีช่องทางที่หลากหลายในการเข้าร่วมป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชัน เช่น การสร้างเครือข่าย การเปิดรับสมัครประชาชนเข้าเป็นสมาชิกภายใต้การดูแลของหน่วยงานนั้น ๆ ไม่ว่าจะเป็นคณะกรรมการ กปช.ปปง. เครือข่ายการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ค่ายเยาวชนสัมพันธ์ ป.ป.ช. อาสาสมัครพิทักษ์ยุติธรรม เป็นต้น ในขณะเดียวกัน ประชาชนมีความตื่นตัว และมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชันมากขึ้น และมีการรวมตัวของประชาชนในรูปแบบของกลุ่ม ชมรม องค์กร เครือข่าย จากหลากหลายกลุ่มวิชาชีพ กลุ่มศึกษา กลุ่มผู้สนใจ หรือกลุ่มที่มีเป้าหมายร่วมกัน เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชัน โดยอาศัยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง มีการดำเนินงานในรูปแบบของอาสาสมัคร ยึดโยงสมาชิกองค์กรด้วยจิตสำนึกที่ดีงาม ทั้งนี้ เพื่อที่จะดำเนินการบทบาทในการช่วยเหลือและช่วยคลี่คลายปัญหาการคอร์รัปชันในสังคมไทย

ถึงอย่างไรประชาชนที่มีจิตสำนึกในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชันยังเป็นส่วนน้อยในสังคม ทั้งที่การมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชันเป็นเรื่องที่สำคัญและเป็นความคาดหวังของสังคม กอปรกับนั้นปัญหาการคอร์รัปชันยังคงทวีความรุนแรงมากขึ้นทุกขณะ ฉะนั้นหากประชาชนส่วนใหญ่มีจิตสำนึกในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชันจะสามารถควบคุมการคอร์รัปชันให้อยู่ในวงจำกัดที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบที่รุนแรงแก่สังคมไทย ทั้งยังเป็นการฟื้นฟูวัฒนธรรมของสังคมไทยในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม มีค่านิยมที่ดีงามเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต นับถือความดีมากกว่าวัตถุ

ดังนั้น การศึกษาเรื่อง จิตสำนึกในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชันของภาคประชาชน จึงมีความมุ่งหมายที่จะศึกษาให้ครอบคลุมสาเหตุภายในและภายนอก ทั้งในอดีตจนถึงปัจจุบันที่ส่งผลต่อกระบวนการเกิดจิตสำนึกในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชันของภาคประชาชน ซึ่งจะเป็นแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีจิตสำนึกในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ 3 ข้อ ดังนี้

- 1) เพื่อศึกษาจิตสำนึกของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชัน
- 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับจิตสำนึกของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชัน
- 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่สามารถทำนายระดับจิตสำนึกของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชัน

89

แนวคิดและทฤษฎีในการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดแนวคิด ทฤษฎีที่นำมาเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับจิตสำนึก

1.1 ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) เป็นทฤษฎีที่ใช้ทำความเข้าใจเรื่องจิตสำนึกของ แต่ละบุคคลจากปัจจัยเชิงเหตุหลายด้าน ทั้งสาเหตุภายใน และสาเหตุภายนอก ที่ต่างมีอิทธิพลต่อการเกิดจิตสำนึกทั้งสิ้น ตามทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) สรุปว่าสาเหตุของพฤติกรรมจิตอาสา แบ่งได้เป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) สาเหตุด้านสถานการณ์

(Situational Factors) เป็นสิ่งที่อยู่รอบตัวบุคคล ต่างมีอิทธิพลต่อการกระทำของบุคคล มักอยู่ในลักษณะที่บุคคลรับรู้เกี่ยวกับสิ่งที่อยู่รอบตัว 2) สาเหตุด้านจิตลักษณะเดิม (Psychological Traits) เป็นจิตลักษณะที่เกิดจากการสะสมตั้งแต่เด็กและติดตัวบุคคลมาในสถานการณ์หนึ่ง ๆ มักเป็นจิตลักษณะที่มีพื้นฐานมาจากการอบรมถ่ายทอดทางสังคม จากสถาบันทางสังคมที่สำคัญ 3) สาเหตุที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะเดิมและสถานการณ์ที่บุคคลกำลังเผชิญอยู่ ที่เรียกว่าปฏิสัมพันธ์แบบกลไก (Mechanical Interaction) และ 4) สาเหตุด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ (Psychological States) หรือที่เรียกว่าปฏิสัมพันธ์นิยมแบบในตน เป็นลักษณะทางจิตของบุคคลผู้กระทำที่เป็นผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์ปัจจุบันของบุคคลกับจิตลักษณะเดิมของเขา ทำให้เกิดจิตลักษณะตามสถานการณ์ในบุคคลนั้น (Endler & Magnusson, 1976; Walsh, Craik, & Price, 2000; Tett & Burnett, 2003 อ้างถึงใน ดวงเดือน พันธมนาวิน, 2550: 85-93)

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับอุดมการณ์ ในฐานะเป็นกลไกอันหนึ่งในการอธิบายสังคม แต่ในอุดมการณ์อันหลากหลายนั้น อุดมการณ์มีระดับแตกต่างกัน ซึ่งกรรมที่ได้สร้างเกณฑ์สำหรับการแบ่งแยกของอุดมการณ์ออกเป็นระดับต่าง ๆ โดยอาศัยหลักความเป็นระบบของอุดมการณ์จากน้อยไปหามาก ดังนี้ 1) อุดมการณ์พื้นบ้าน (Folklore) มีลักษณะเป็นแนวคิด แนวปฏิบัติในการดำรงชีวิตที่มีลักษณะพื้น ๆ (Primitive) ไม่มีการอธิบายอะไรมากนักมีลักษณะขาดตอนเป็นห้วง ๆ 2) อุดมการณ์แบบสามัญสำนึก (Common sense) คือ อุดมการณ์ที่เกิดจากการสรุปประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน แต่กระจัดกระจายไม่เป็นระบบไม่มีความต่อเนื่อง เช่น สุภาษิต คำสอน เป็นต้น 3) อุดมการณ์ศาสนา (Religion) คืออุดมการณ์ที่เน้นด้านศรัทธาพิธีกรรมเป็นแหล่งบันดาลใจ ไม่เน้นการให้เหตุผลมากนัก มักจะชี้แนวทางประพฤติปฏิบัติ และคำจูนด้วย

ศรัทธาความเชื่อ เช่น ศาสนาพุทธ เป็นต้น และ 4) อุดมการณ์ปรัชญา (Philosophy) คืออุดมการณ์ที่มีการอธิบายอย่างเป็นระเบียบ มีหลักเกณฑ์เป็นเหตุเป็นผล แยกแยะ เช่น ลัทธิการเมือง (กาญจนา แก้วเทพ, 2527: 11)

2. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับคอร์รัปชัน ได้แก่ ทฤษฎีความต้องการของ Alderfer (1969 อ้างถึงใน Adrian Mackay, 2007: 64) หรือ ทฤษฎี ERG Theory อธิบายว่า มนุษย์มีความต้องการ 3 ประการคือ 1) ความต้องการดำรงชีวิตอยู่ (Existence Needs) คือความต้องการทางร่างกายและความปลอดภัยในชีวิต ความต้องการความสัมพันธ์ (Relatedness Needs) คือความต้องการต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทั้งในที่ทำงานและสภาพแวดล้อมอื่น ๆ และ 3) ความต้องการเจริญเติบโต (Growth Needs) คือความต้องการภายใน เพื่อการพัฒนาตัวเอง เพื่อความเจริญเติบโต พัฒนาและใช้ความสามารถของตัวเองได้เต็มที่ แสวงหาโอกาสในการเอาชนะความท้าทายใหม่ ๆ

เมื่อเกิดความต้องการประการให้ประการหนึ่งใน 3 ประการ ตามทฤษฎี ERG Theory บุคคลอาจทำการคอร์รัปชัน เพื่อให้ตอบสนองความต้องการทั้ง 3 นี้ เพื่อลดความคับข้องใจ และเมื่อความต้องการมากกว่าหนึ่งระดับ บุคคลอาจทำการคอร์รัปชันซ้ำอีก เพื่อตอบสนองความต้องการระดับต่าง ๆ อย่างไม่สิ้นสุด

3. แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามคอร์รัปชันของภาคประชาชน ได้แก่ แนวคิดในเรื่องการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งวันชัย ศรีนวนนัต (2544) ได้นำเสนอรูปแบบความเชื่อมโยงการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชันจากบทบาทของภาคประชาชนที่ได้รับโอกาส และอำนาจจากรัฐธรรมนูญในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชัน คือ 1) ประชาชนมีบทบาทในขบวนการสร้างองค์กรประชาชนสังคมให้มีส่วนร่วมฯ 2) ก่อเกิดการขยายเครือข่ายภาคประชาชน 3) มีส่วนร่วมในการประสานงานร่วมกับหน่วยงานของ

รัฐ ตลอดจนการแจกเบาะแสการคอร์รัปชัน และ 4) มีส่วนร่วมในการช่วยรัฐในเรื่องข้อมูล นโยบาย การตัดสินใจ และการประเมินผลโครงการต่าง ๆ ของรัฐ

วิธีการศึกษา

1. กรอบแนวคิดในการศึกษา จากการทบทวนวรรณกรรมเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาได้ประยุกต์กรอบแนวคิดโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระแสดงให้เห็นว่าจิตสำนึกของแต่ละบุคคลเกิดจากปัจจัยเชิงเหตุหลายด้าน ทั้งสาเหตุภายใน และสาเหตุภายนอก ที่ต่างมีอิทธิพลต่อการเกิดจิตสำนึกทั้งสิ้น ซึ่งปรับปรุงจากทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) โดยปัจจัยภายในตัวบุคคลไม่ว่าจะเป็นอุดมการณ์ ความต้องการแก้ไขปัญหา ความเชื่ออำนาจภายในตน และด้านเหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นเหตุให้ประชาชนที่มีอุดมการณ์ในการต่อต้านคอร์รัปชัน และผลักดันให้เกิดจิตสำนึกในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชันสูง นอกจากนี้ปัจจัยภายในข้างต้นแล้ว ปัจจัยภายนอกก็มีส่วนสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน ซึ่งจะเป็นตัวหนุนเสริมไม่ว่าจะเป็นสถานการณ์ทางสังคม แบบอย่างจากบุคคลอื่น การอบรมเลี้ยงดู/ค่านิยมของครอบครัว และด้านการขัดเกลาทางสังคม เมื่อทั้งสองปัจจัยทำหน้าที่หนุนเสริมให้เกิดจิตสำนึกของประชาชนจะมีอิทธิพลต่อการสร้างจิตสำนึกในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชันในระดับต่าง ๆ ได้ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ประกอบด้วย 1) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ 2) ปัจจัยภายใน ได้แก่ อุดมการณ์ ความต้องการแก้ไขปัญหาดังสังคม เหตุผลเชิงจริยธรรม 3) ปัจจัยภายนอก ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู/ค่านิยมของครอบครัว สถานการณ์ทางสังคม แบบอย่างจากบุคคลอื่น การขัดเกลาทางสังคม (สื่อ สถาบันการศึกษา เพื่อน)

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ จิตสำนึกในการป้องกัน และปราบปรามการคอร์รัปชันของประชาชน 5 ระดับ ได้แก่ จิตสำนึกพึ่งตนเอง จิตสำนึกสาธารณะ จิตสำนึกอาสาสมัคร จิตสำนึกวีระชน และจิตโพธิสัตว์

2. ขอบเขตในการศึกษา ได้แก่ ขอบเขตด้านพื้นที่ การใช้พื้นที่ในการศึกษาทั่วประเทศ แบ่งเป็น 7 ภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก ภาคอีสานตอนบน และภาคอีสานตอนล่าง ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาจิตสำนึกของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชันได้ใช้ข้อคำถามที่แสดงถึงความรับผิดชอบในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชันเป็นตัวชี้วัดจิตสำนึกของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชัน และได้นำค่าคะแนนที่ได้มาจัดแบ่งตัวแปรจิตสำนึกออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ จิตสำนึกพึ่งตนเอง จิตสำนึกสาธารณะ จิตสำนึกอาสาสมัคร จิตสำนึกวีระชน และจิตโพธิสัตว์

ตัวแปรอิสระที่ใช้ในการศึกษาจิตสำนึกของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชัน ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ

ปัจจัยภายใน คือ อุดมการณ์ ความต้องการแก้ไขปัญหาสังคม เหตุผลเชิงจริยธรรม

ปัจจัยภายนอก คือ การอบรมเลี้ยงดู/ค่านิยมของครอบครัว สถานการณ์ทางสังคม แบบอย่างจากบุคคลอื่น การขัดเกลาทางสังคม (สื่อสถาบันการศึกษา เพื่อน)

ตัวแปรตามในงานวิจัยนี้คือ จิตสำนึกในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชันของประชาชน

ขอบเขตด้านประชากรและผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ ได้แก่ ประชาชนที่อาสาสมัครเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันทั่วประเทศ จากการสำรวจ พ.ศ. 2551 จำนวนทั้งสิ้น 2,612 คน วีระ สมความคิด

และพิศอำไพ คิตชอบ (2552: 56-63) โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมโดยใช้วิธีการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Taro Yamane ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง 400 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ในเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ลักษณะเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง และสถิติอนุมาน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย โดยใช้สถิติ t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance หรือ F-test) และการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product-moment Correlation) และสถิติการวิเคราะห์ค่าความถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบความสามารถในการทำนายของตัวแปรอิสระที่มีต่อตัวแปรตาม

วิธีการศึกษาและเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยกำหนดรายละเอียดวิธีการศึกษาดังต่อไปนี้

การรวบรวมข้อมูล โดยใช้การศึกษาจากเอกสาร (Documentary Study) เป็นการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หนังสือ รายงานการวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึก การคอร์รัปชัน และการป้องกันและปราบปรามคอร์รัปชันของภาคประชาชน และการใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง 400 คน ซึ่งมาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จากประชาชนที่อาสาสมัครเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันทั่วประเทศ จากการสำรวจ พ.ศ. 2551

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ผู้ศึกษาใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น มีลักษณะเป็นมาตรวัดแบบไลเคิร์ต (Likert Scale) แบ่งเป็น 5 ส่วนได้แก่ ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยผลักดันภายในตัวบุคคลให้เกิดจิตสำนึกในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชัน ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยผลักดันภายนอกตัวบุคคลให้เกิดจิตสำนึกในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชัน ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับจิตสำนึกของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชัน และส่วนที่ 5 เป็นข้อคำถามปลายเปิดข้อเสนอแนะอื่น ๆ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการด้วยการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติพรรณนาในการวิเคราะห์ลักษณะเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง และสถิติอนุมาน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย โดยใช้สถิติ t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance หรือ F-test) และการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product - moment Correlation) และสถิติการวิเคราะห์ค่าความถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบความสามารถในการทำนายของตัวแปรอิสระที่มีต่อตัวแปรตาม

ผลการวิจัย

จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนที่ทำงานด้านการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชัน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 62.5) เป็นเพศชาย อยู่ในช่วงอายุ 50-59 กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 26.5 อายุมากกว่า

60 ปี กลุ่มตัวอย่างกว่าครึ่ง (ร้อยละ 52.3) มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 27 ประกอบธุรกิจส่วนตัว กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 23.3 มีรายได้ต่อเดือน 10,001-15,000 บาท กลุ่มตัวอย่างกว่าครึ่ง (ร้อยละ 51) ได้เข้าร่วมทำกิจกรรมในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชันในรูปแบบองค์กร/กลุ่ม/ชมรม/เครือข่าย

ปัจจัยภายในตัวบุคคลที่ผลักดันให้เกิดจิตสำนึกในการป้องกันและปราบปรามคอร์รัปชัน ประกอบด้วย ด้านอุดมการณ์ ด้านความต้องการแก้ไข ปัญหาสังคม ด้านความเชื่ออำนาจภายในตน ด้านเหตุผลเชิงจริยธรรม ผลการศึกษา พบว่า ในภาพรวมของปัจจัยภายในตัวบุคคลที่ผลักดันให้เกิดจิตสำนึกในการป้องกันและปราบปรามคอร์รัปชันอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.22) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยภายในตัวบุคคลด้านอุดมการณ์ผลักดันให้เกิดจิตสำนึกในการป้องกันและปราบปรามคอร์รัปชันมาก (ค่าเฉลี่ย 4.38) ด้านความต้องการแก้ไขปัญหาสังคมได้มาก (ค่าเฉลี่ย 4.38) ด้านความเชื่ออำนาจภายในตนมาก (ค่าเฉลี่ย 3.73) และด้านเหตุผลเชิงจริยธรรมมาก (ค่าเฉลี่ย 4.43)

ส่วนปัจจัยภายนอกตัวบุคคลที่ผลักดันให้เกิดจิตสำนึกในการป้องกันและปราบปรามคอร์รัปชันประกอบด้วย การอบรมเลี้ยงดู สถานการณ์ทางสังคม แบบอย่างจากบุคคลอื่น และการขัดเกลาทางสังคม ผลการศึกษา พบว่า ภาพรวมของปัจจัยภายนอกตัวบุคคลที่ผลักดันให้เกิดจิตสำนึกในการป้องกันและปราบปรามคอร์รัปชันอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.20) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยภายนอกตัวบุคคลด้านการอบรมเลี้ยงดูผลักดันให้เกิดจิตสำนึกในการป้องกันและปราบปรามคอร์รัปชันมาก (ค่าเฉลี่ย 4.22) สถานการณ์ทางสังคมผลักดันให้เกิดจิตสำนึกในการป้องกันและปราบปรามคอร์รัปชันมาก (ค่าเฉลี่ย 4.24) แบบอย่างจากบุคคลอื่นผลักดันให้เกิดจิตสำนึกในการป้องกันและปราบปรามคอร์รัปชันมาก (ค่าเฉลี่ย 4.25) และการขัดเกลา

ทางสังคมผลักดันให้เกิดจิตสำนึกในการป้องกันและปราบปรามคอร์รัปชันมาก (ค่าเฉลี่ย 4.11)

ส่วนระดับจิตสำนึกในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชัน ประกอบด้วย จิตสำนึกพึ่งตนเอง จิตสำนึกสาธารณะ จิตสำนึกอาสาสมัคร จิตสำนึกวีรชน และจิตสำนึกโพธิสัตว์ ผลการศึกษา พบว่า ในภาพรวมของปัจจัย ระดับจิตสำนึกในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชันอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.50) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า จิตสำนึกพึ่งตนเองผลักดันให้เกิดจิตสำนึกในการป้องกันและปราบปรามคอร์รัปชันมาก (ค่าเฉลี่ย 4.47) จิตสำนึกสาธารณะผลักดันให้เกิดจิตสำนึกในการป้องกันและปราบปรามคอร์รัปชันมาก (ค่าเฉลี่ย 4.73) จิตสำนึกอาสาสมัครผลักดันให้เกิดจิตสำนึกในการป้องกันและปราบปรามคอร์รัปชันมาก (ค่าเฉลี่ย 4.57) จิตสำนึกวีรชนผลักดันให้เกิดจิตสำนึกในการป้องกันและปราบปรามคอร์รัปชันมาก (ค่าเฉลี่ย 4.14) และการขัดเกลาทางสังคมผลักดันให้เกิดจิตสำนึกในการป้องกันและปราบปรามคอร์รัปชันมาก (ค่าเฉลี่ย 4.61)

อภิปรายผลการวิจัย

ปัจจัยภายในตัวบุคคลที่ผลักดันให้เกิดจิตสำนึกในการป้องกันและปราบปรามคอร์รัปชัน ได้แก่ ด้านอุดมการณ์ ด้านความต้องการแก้ไขปัญหาสังคม ด้านความเชื่ออำนาจภายในตน ด้านเหตุผลเชิงจริยธรรม ร่วมกับปัจจัยภายนอกตัวบุคคลที่ผลักดันให้เกิดจิตสำนึกในการป้องกันและปราบปรามคอร์รัปชัน ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู สถานการณ์ทางสังคม แบบอย่างจากบุคคลอื่น และการขัดเกลาทางสังคมสามารถทำนายระดับจิตสำนึกในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชันสอดคล้องกับทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) ซึ่งอธิบายความสัมพันธ์ของปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ต่างมีอิทธิพลต่อการเกิดจิตสำนึกของประชาชนในการป้องกันและ

ปราบปรามการคอร์รัปชัน พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายใน ด้าน
 อุดมการณ์ ด้านความต้องการแก้ไขปัญหาด้านความเชื่ออำนาจภายในตน และ
 ด้านเหตุผลเชิงจริยธรรม กับจิตสำนึกในการป้องกันและปราบปรามคอร์รัปชัน
 โดยใช้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เบื้องต้นด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน
 (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient: r) พบว่า ปัจจัย
 ภายใน ด้านอุดมการณ์ มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางและไปในทิศทาง
 เดียวกันกับจิตสำนึกในการป้องกันและปราบปรามคอร์รัปชัน ส่วนด้านความ
 ต้องการแก้ไขปัญหาด้านความเชื่ออำนาจภายในตน และด้านเหตุผลเชิง
 จริยธรรม มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำและไปในทิศทางเดียวกันกับจิตสำนึกใน
 การป้องกันและปราบปรามคอร์รัปชัน (r เท่ากับ .324 .022 .149 และ .213
 ตามลำดับ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 สอดคล้องกับวิศัลย์ โฆษิตานนท์
 (2540: 263) ศึกษาเรื่องการพัฒนาสำนึกสาธารณะของประชาชนในชุมชนเมือง
 จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะมี 2 ส่วน
 คือ ปัจจัยภายใน ได้แก่ ความต้องการส่วนบุคคล สถานภาพทางสังคม ความ
 สามารถในการใช้วิจารณ์ญาณและการตัดสินใจ และประสบการณ์และทัศนคติ
 ต่าง ๆ ปัจจัยภายนอก ได้แก่ การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและการขัดเกลาทาง
 สังคม การเรียนรู้และการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร โครงสร้างและสถาบันทางสังคม
 วัฒนธรรม ประเพณี กฎ ระเบียบในสังคม บทบาทของผู้นำ และการบริหาร
 จัดการและจัดกิจกรรมในชุมชน เป็นไปในทิศทางเดียวกับของอัจฉรา โฉมแฉล้ม
 (2544: 64-71) ศึกษาเรื่องจิตสำนึกของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ต่อ
 การรวมกลุ่มเพื่อกิจกรรมเพื่อสังคม พบว่า ปัจจัยว่าปัจจัยภายในและภายนอก
 ผลักดันให้นักศึกษาเกิดจิตสำนึกในการรวมกลุ่มกิจกรรมเพื่อสังคม ได้แก่
 1) ปัจจัยผลักดันจากกลุ่มและสภาวะสังคม 2) ปัจจัยผลักดันจากสถานการณ์
 ภายนอก ได้แก่ ปัจจัยผลักดันจากสถานการณ์ทางสังคม 3) ปัจจัยผลักดันด้าน
 ความรักที่มีต่อผู้อื่น

ส่วนปัจจัยที่สามารถทำนายระดับจิตสำนึกของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชัน พบว่า ปัจจัยที่สามารถทำนายระดับจิตสำนึกของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชัน พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ของการตัดสินใจ (R Square: R^2) ของการวิเคราะห์กลุ่มปัจจัยภายใน ได้แก่ อุดมการณ์ ความเชื่อในอำนาจตน สามารถร่วมกันทำนายจิตสำนึกของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชัน มีค่าสัมประสิทธิ์ของการตัดสินใจ (R Square: R^2) เท่ากับ 0.163 และปัจจัยภายนอก ได้แก่ แบบอย่างจากบุคคลอื่น การขัดเกลาทางสังคม สถานการณ์ทางสังคม สามารถร่วมกันทำนายจิตสำนึกของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชัน มีค่าสัมประสิทธิ์ของการตัดสินใจ (R Square: R^2) เท่ากับ 0.268 สรุปได้ว่า ปัจจัยภายใน และกับปัจจัยภายนอก สามารถทำนายจิตสำนึกของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชันได้มากกว่าตัวแปรกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งตามลำดับเป็นไปตามสมมติฐาน สอดคล้องกับการศึกษาของวิทย์พัฒนท สีหา (2551: 55, 67-69) ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับจิตสาธารณะของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่า ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์จิตสาธารณะของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ เหตุผลเชิงจริยธรรม อัตมโนทัศน์ ค่านิยมบุคคลทางครอบครัว ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ .302 ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) เท่ากับ .091 ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ปรับปรุง ($2adjR$) เท่ากับ .088 ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ($SEest$) เท่ากับ .335 ตัวแปรทั้ง 3 ตัว สามารถทำนายได้ร้อยละ 8.80

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชัน และพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มี

จิตสำนึกในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชัน ดังนี้

1. สถาบันครอบครัว และสถาบันการศึกษา เป็นสถาบันที่สำคัญในการถ่ายทอดวัฒนธรรมที่ดีงาม และถ่ายทอดความรู้ให้แก่เด็ก เยาวชนทำหน้าที่อย่างเคร่งครัดในการกล่อมเกล่า ปลุกฝัง และสร้างจิตสำนึกที่ดีงามในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตด้วยการขัดเกลามาตั้งแต่ระดับเยาว์วัย เช่น จากการอบรมปลุกฝังตั้งแต่ระดับสถาบันครอบครัว ชุมชน โรงเรียน สิ่งต่าง ๆ ในตัวบุคคลที่สั่งสมมาตั้งแต่เด็ก และติดตัวบุคคล โดยได้รับปลุกฝัง การอบรม ถ่ายทอดจากสถาบันทางสังคมที่สำคัญ เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา เป็นต้น ทำให้ฝังอยู่ในสำนึกของของบุคคลหนึ่ง ๆ ได้แก่ การปลุกฝังอุดมการณ์ในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชันที่นำไปปฏิบัติได้จริง และมีอิทธิพลต่อระบบคิด และกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชันเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายอันดีงามที่พึงปรารถนา การปลุกฝังให้เกิดการตระหนักถึงปัญหา และต้องการแก้ไขปัญหาดังกล่าว สังคม มุ่งหวังที่มีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชัน โดยสร้างเสริมความเชื่ออำนาจภายในตนให้ตระหนักรู้ และเชื่อในศักยภาพและความสามารถของตนเองในการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน หรือกระทำการใด ๆ ตามอุดมการณ์ของตน และมีแนวโน้มที่จะแสวงหาข้อมูล เพื่อแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นด้วยตนเองอย่างมีเหตุผลเชิงจริยธรรมในการใช้วิจารณ์ญาณอันประกอบด้วยหลักธรรมทางศาสนา และคุณค่าของตนเองเป็นพื้นฐานในการเข้าร่วมป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชัน

2. องค์กรทางสังคม ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันปกครอง สถาบันเศรษฐกิจ สถาบันการศึกษา สถาบันทางศาสนา ส่งเสริม สนับสนุน และกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และกระตุ้นให้แสดงพฤติกรรมในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชัน เช่น สถาบันครอบครัวอบรมเลี้ยงดูเอาใจใส่ทั้งทางร่างกายและจิตใจ การแนะนำ อบรม สั่งสอนและประพฤติตนให้เป็น

แบบอย่างที่ดีในการเป็นพลเมืองที่ซื่อสัตย์ของสังคมตามค่านิยมอันดีงามของครอบครัว สถาบันทางศาสนาทำหน้าที่ยกระดับจิตใจของประชาชนให้ละอายต่อบาป เป็นต้น สถาบันปกครองมีกฎหมายส่งเสริม และเอื้ออำนวยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชันในทุกระดับอย่างจริงจัง และปลอดภัย มีมาตรการในการลงโทษผู้กระทำความผิดที่มีผลบังคับใช้ได้จริง เป็นต้น นอกจากนี้แล้วองค์กรที่สำคัญที่ถือว่ามียุทธศาสตร์ต่อกระบวนการคิด และการเรียนรู้ทางสังคมมากององค์กรหนึ่งก็คือ องค์กรสื่อควรทำหน้าที่เผยแพร่ค่านิยมที่ดีงาม สร้างรูปแบบสื่อสารการต่อต้าน คอร์รัปชันไปสู่ระดับท้องถิ่น การเผยแพร่ค่านิยมเคารพคนด้อยเกียจคนโง่งอย่างสม่ำเสมอ เป็นต้น

3. ประชาชน และองค์กรภาคประชาชนผนึกกำลัง หรือการรวบรวมพลังของปัจเจกชนแต่ละคนเข้าไปเป็นกลุ่ม ชมรม หรือองค์กร เพื่อความเป็นหนึ่งเดียวโดยอาศัยกลยุทธ์การผนึกกำลังซึ่งมีเทคนิค 1) การมีส่วนร่วม ควรยึดหลักการมีส่วนร่วมที่สำคัญ 3 ประการ 1.1) การมีส่วนร่วมนั้นต้องเกิดจากความเต็มใจและความเข้าใจที่จะเข้าร่วมเพราะจะทำให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรในการแก้ไขปัญหา 1.2) กระบวนการมีส่วนร่วมนั้นต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาคและขีดความสามารถของแต่ละบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วม 1.3) การมีส่วนร่วมต้องมีพื้นฐานของเสรีภาพ อิสระที่จะตัดสินใจว่าจะเลือกในการมีส่วนร่วมหรือไม่ ต้องไม่เกิดจากการบังคับหรือขู่เข็ญ 2) ความเป็นหนึ่งเดียวที่จะแสดงพลังของประชาชนมาสู่การมีส่วนร่วม เช่น มีกิจกรรมร่วมกันในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชัน เป็นต้น ซึ่งจะก่อให้เกิดความยั่งยืนของจิตสำนึก และเจริญขึ้นในจิตใจของประชาชนผู้มีส่วนร่วมขับเคลื่อนก่อเป็นกระแสสังคม และขยายส่วนร่วมไปสู่ภาคส่วนอื่น ๆ เพื่อมาร่วมแก้ปัญหา และขยายการพัฒนาให้เกิดความเหมาะสมยิ่งขึ้น

4. การผลิตจิตสำนึกในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นมาแล้วข้อมูลอยู่เสมอเพื่อป้องกันการเลือนหายหรือเปลี่ยนแปลง หรือเพื่อ

มีจิตสำนึกมีความคงทน โดยการเสริมแรงจากองค์กรทางสังคม เช่น การปลูกฝัง ขัดเกลามาตั้งแต่ระดับเยาว์วัย (จากการอบรมปลูกฝังตั้งแต่ระดับสถาบันครอบครัว ชุมชน โรงเรียน) จนถึงปัจจุบัน เช่น คนไทยทุกคนต้องเป็นพลเมืองดี บำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น และสังคม ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด เข้าร่วมกิจกรรม หรือร่วมองค์กรที่เกี่ยวข้องป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชัน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ. (2527). จิตสำนึกชาวนา ทฤษฎีและแนวการวิเคราะห์แบบเศรษฐศาสตร์การเมือง. กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2550). รูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism model) และแนวทางการตั้งสมมติฐาน ในการวิจัยสาขาจิตพฤติกรรมศาสตร์ในประเทศไทย. วารสารพัฒนาสังคม, 9 (1), 58-117.
- วรารักษ์ สามโกเศศ. คอร์รัปชัน บ่อนเซาะสังคมอย่างไร. มติชนรายวัน 19 กันยายน 2545; หน้า 6
- วันชัย ศรีนวลนิต. (2544). บทบาทของประชาสังคมกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า.
- วิทย์พัฒน์ สี่หา. (2551). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับจิตสาธารณะของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิศัลย์ ไชยิตานนท์. (2550). การพัฒนาสำนึกสาธารณะของประชาชนในชุมชนเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์. ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.

วีระ สมความคิด และพิศอำไพ คิดชอบ. (2552). การสำรวจสถานภาพองค์กร
ภาคประชาชนด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชัน
ทั่วประเทศ พ.ศ. 2551. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า.

แสวง บุญเฉลิมวิภาส และคณะ. (2551). การศึกษาพันธกรณีและความ
พร้อมของประเทศไทยในการปฏิบัติตามอนุสัญญาสหประชาชาติ
ว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003. กรุงเทพมหานคร :
สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
(ป.ป.ช.).

อัจฉรา โฉมแจ่ม. (2544). ศึกษาเรื่องจิตสำนึกของนักศึกษามหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์ต่อการรวมกลุ่มเพื่อกิจกรรมเพื่อสังคม. วิทยานิพนธ์
ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Adrian Mackay. (2007). **Motivation Ability and Confidence
Building in People**. Amsterdam: Oxford Butterworth-
Heinemann.